

De band van PAX met onze Kerk

Begin 2014 veranderde de naam I.K.V./Pax Christi in PAX. Onder bisschoppen maar ook wel in parochies werd dit geïnterpreteerd als een wegdrijven van PAX van de kerken. PAX verdween van het verplichte collecterooster. Hoe is het anno 2023 gesteld met de relatie tussen PAX en onze Kerk? De parochies ontvangen in mei voor de Vredesweek een Liturgiekrant. Op veel plaatsen wordt deze gebruikt bij het vormgeven van (vaak oecumenische) vieringen. Vrijwilligers van de Ambassades voor Vrede (lokale vredesgroepen), waarin veel christenen actief zijn, ontvangen van PAX allerlei vormen van ondersteuning, waaronder de Vredeskrant en tips voor de Walk of Peace (een wandeling van en voor de vrede die sinds 2015 wordt georganiseerd in steden en dorpen). Dat is de 'zendende' kant. Maar hoe zit het met de ontvangende kant? Onderzoek heeft me geleerd dat er op dat vlak van alles aan de hand is. Daarom dit artikel.

PAX hecht belang aan een goede verworteling in Nederland. In het verleden ging dat via de kerken. Maar degenen die jarenlang het aanspreekpunt waren bij het landelijk bureau, Annemarieke Hollanders en Edwin Ruigrok (beiden katholiek), werken na een outplacement niet meer bij PAX. Wat zit daar achter?

Jan Grueters werd als algemeen directeur van PAX in 2021 opgevolgd door Anna Timmerman. Zij had geen kerkelijke achtergrond. PAX heeft ongeveer 120 medewerkers, in Utrecht maar vooral in een vijftiental conflictregio's. Weinigen hebben een kerkelijke achtergrond. PAX heeft samen met Amnesty International een Strategisch Partnerschap 'Samenspraak en Tegenspraak' met het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De projecten van PAX worden dus grotendeels betaald door dit ministerie. Eigenlijk doet PAX wat de Rijksoverheid belangrijk vindt maar niet zelf kan doen vanuit diverse ambassades. Binnen PAX startte Timmerman een

Nederland 2017: Inrichting PAX kantoor (© Andrew Walkinshaw RF)

bezienningsronde over de relatie met de kerken; voor haar waren dat externe relaties.

Medio 2022 werd bekend dat Timmerman zou vertrekken bij PAX. Ik zocht contact met Jan Peters sj en pastoor Ad van der Helm van Zoetermeer. Peters is voorzitter van Pax Christi Nederland, Van der Helm is door de Bisschoppenconferentie benoemd in het I.K.V.-bestuur. Pax Christi en het I.K.V.-bestuur benoemen de leden van de Raad van Toezicht van PAX. Formeel zijn de lijnen dus sterk. Maar in de dynamiek van zo'n grote professionele organisatie bestaat het risico dat Pax Christi en het I.K.V. gemakkelijk naar de marge verdwijnen, tenzij de directie de relatie actief onderhoudt. In de voorbereiding van het zoeken naar een nieuwe algemeen directeur voor PAX is door Pax Christi en het I.K.V. uitgesproken dat zij een levend contact met de kerken noodzakelijk vinden en dat erop moet worden toegezien dat een nieuwe directeur een open houding heeft naar de kerken. Daartoe is ook Ad van der Helm lid geworden van de benoemingscommissie. Daarmee lijken in ieder geval de communicatiekanalen tussen PAX en de kerken weer open. Dan wordt het extra van belang na te denken over wat de inhoud kan zijn van die communicatie. De Pax Christi Ledenraad beseft dat een goed contact met de ongeveer 2.500 leden daarbij van belang is. Een

grote wens van voorzitter Jan Peters is dat er binnen parochies groepen komen, die als groep lid worden van Pax Christi en ook een afgevaardigde kunnen hebben in de jaarvergadering van de Ledenraad. Dan kan de communicatie worden verbeterd en het vredeswerk kan beter ingebed worden in het werk van de parochies. Vraag is of dit laatste haalbaar is. M.O.V.-groepen in parochies zijn er steeds minder. In onze krimpende Kerk is het al heel wat als een katholiek actief deelneemt aan het werk van een Ambassade en de parochie in de Vredesweek bij het programma betreft. Anna Timmerman beschouwde de meer dan 80 (!) breed samengestelde Ambassades voor Vrede als de achterban van PAX (zie www.vredesweek.nl/ambassades). Met Annemarieke Hollanders deel ik de inschatting dat er vaak katholieken in actief zijn. Hoe kun je die ondersteunen? Nog onder Jan Grueters kwam eind 2016 een *Politiek en Moreel Beraad* tot stand van theologen, filosofen en sociale wetenschappers over aspecten van het vredeswerk. Nog vóór de coronaviruspandemie stopte Timmerman dit Beraad. Pax Christi heeft ook een leerstoel aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. De colleges worden druk bezocht. Het is

en hoe moeilijk én belangrijk dit werk is. Het zou goed zijn als Grueters een boek schrijft over zijn ervaringen. Dat zou het buitenlandwerk van PAX en zijn voorgangers veel invoelbaarder maken voor de achterban. Als voorbeeld kan dienen een boek dat onlangs uitkwam over een (veel kleinere) vredesorganisatie in ons land: 'Ontwapend, mijn leven als vredeshandelaar bij gewapende conflicten van IRA tot IS' van Fleur Ravensbergen, al 25 jaar werkzaam bij Dialogue Advisory Group, een seculiere organisatie. Ravensbergen maakt geen geheim van haar Joodse achtergrond. Ravensbergen schrijft over hoe het vredeswerk cynisch kan maken, en hoe belangrijk het is aandacht te hebben voor je ervaringen en je motieven, je intrinsieke waarden. Je mensbeeld kan heel zwartwit worden als je teveel mensen hebt ontmoet, militairen, politici en criminelen, die bloed aan hun handen hebben. Kun je zo naar deze mensen blijven kijken dat ze geen monsters zijn maar mensen met een bepaalde geschiedenis en achtergrond, die ook een andere kant kunnen hebben; de kant waar jij in je werk belang bij hebt?

Pax Christi en het I.K.V. hebben een lange traditie in vormingswerk en het mobiliseren van mensen. De Vredesweek en lokale vredesgroepen waren daarbij een belangrijk middel. Voor een vredesbeweging lijkt me de inzet voor de lokale samenleving hier van even groot belang als die in het buitenland. De tegenstellingen en de bloedige aard van conflicten zijn in tal van landen weliswaar veel groter en schrijnender. Maar de thema's zijn vaak vergelijkbaar. Het gaat bij maatschappelijke vragen over het in kaart brengen van belangen, het stellen van politieke

doelen, het zoeken naar een goede strategie en tactiek en het vinden van draagvlak. Allemaal onmisbaar. Maar het zijn mensen die deze doelen willen nastreven. En een mens is meer dan een politiek dier. Besef van waarden en een bezielde inzet zorgen voor een lange adem. Durft PAX met hulp van de kerken op deze terreinen een eigen gezicht te ontwikkelen?

door Hans Oldenhof

Walk of Peace 25 september 2022 (© Lize Kraan)

de bedoeling dat een nieuwe hoogleraar PAX gaat ondersteunen met publicaties en lezingen voor een breder publiek.

Het gros van het werk van PAX wordt verricht buiten Europa of binnen internationale kringen, bijvoorbeeld rond het terugdringen van kernwapens en clusterbommen. Eigenlijk is naar mijn inschatting weinig bekend in Nederland over wat de inzet van PAX-medewerkers in een conflicttaard inhoudt